

Fredagen den 10 juni

Kl. 16.05

*Meddelande om proto-
kollsjustering, riksmö-
tet 1988/89, m. m.**Riksmötets avslutning***1 § Föredrogs**

finansutskottets betänkanden

1987/88:32 angående tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1987/88,

1987/88:33 om anslag till räntor på statsskulden, m. m. (prop. 1987/88:150 bil. 1),

1987/88:34 om statsbudgetens inkomster för budgetåret 1988/89 (prop. 1987/88:150 bil. 1)

1987/88:35 om statsbudgetens utgifter för budgetåret 1988/89 (prop. 1987/88:150 bil. 1) och

1987/88:36 angående statsbudget för budgetåret 1988/89.

Kammaren biföll utskottets framställningar om att betänkandena skulle avgöras efter endast en bordläggning.

Vad utskottet i betänkandena hemställt bifölls.

2 § Meddelande om protokollsjustering, riksmötet 1988/89, m. m.**Anf. 1 TALMANNEN:**

De kammarens protokoll som återstår ojusterade vid innevarande riksmötes slut framläggas till godkännande tisdagen den 21 juni kl. 12.00.

Till kammarens ledamöter har utdelats statistik rörande riksdagsarbetet under riksmötena 1978/79–1987/88.

Riksdagen samlas måndagen den 3 oktober kl. 11.00. Vid detta sammanträde förrättas upprop samt val av talman, vice talmän, kammarsekreterare och valberedning.

Riksmötet 1988/89 öppnas tisdagen den 4 oktober kl. 14.00. Öppningsceremonin föregås av en gudstjänst i Storkyrkan kl. 12.30. Med anledning av öppnandet inbjuds ledamöterna till en operaföreställning kl. 19.30.

3 § Riksmötets avslutning**Anf. 2 TALMANNEN:**

Ärade kammarledamöter! Vi avslutar nu det sista riksmötet för denna valperiod. Alla ser vi väl fram mot den kommande sommarledigheten med

stora förväntningar. Men avslutningen av det sista riksmötet för en valperiod har ju ett stänk av vemod över sig. Många av våra kamrater kommer inte tillbaka vid nästa riksmöte. Inte mindre än 54 ledamöter har beslutat att nu lämna riksdagen. Flera har varit med mycket länge. Alla har utfört ett gagneligt arbete för vår uppdragsgivare – det svenska folket. Med några av dem som nu avgår har jag haft mycket att göra. Jag glömmer t. ex. aldrig det gräl jag som jordbruksminister hade med *Bertil Jonasson* i andra kammaren, ett gräl som lade grunden till en djup och bestående vänskap. *Bertil Jonasson* har i 32 år varit en sann förkämpe för sitt Värmland, och vi har med intresse lyssnat till hans inlägg i olika ämnen.

Karl Boo lämnar riksdagen efter 28 år. Han har bl. a. varit ordförande i konstitutionsutskottet, och han har också varit kommunminister.

Nils Erik Wådg kom till riksdagen 1964. Han slutar sin bana i riksdagen som ordförande i näringsutskottet, ett utskott som han har lett med stor vänlighet men med fast hand.

Nils Carlshamre började 1965. Han har haft sin huvudsakliga gärning i socialförsäkringsutskottet, där han nu är vice ordförande. Det har alltid varit fascinerande att lyssna till *Nils Carlshamre*. Han har mig veterligt aldrig haft ett skrivet anförande med sig i talarstolen. Hans inlägg har varit ovanligt levande och mycket lätta att följa för lyssnaren av det skälet.

Stig Josefson kom till riksdagen 1966. Vi har mest fått ta del av hans gedigna kunskaper i skattelagstiftningen, men hans register är mycket bredare än så.

Olle Göransson lämnar riksdagen nu efter 24 år. Han har varit med i försvarsutskottet som dess vice ordförande. Han har slagit vakt om vårt försvar, värnat vårt land.

Gunnel Jonäng går efter 22 år i riksdagen. Hon är inte med oss här i dag, eftersom hon ägnar sig åt fredsarbete i Förenta nationerna i New York. Hon har varit vice ordförande i utrikesutskottet. Vi kommer att sakna hennes engagerade inlägg i kammaren.

Maj-Lis Landberg har 20 år i riksdagen bakom sig. Hon har lagt ned ett omfattande och gediget arbete i bostadsutskottet.

Fyra av de avgående ledamöterna kom till riksdagen 1969, nämligen *Olle Westberg*, trogen ledamot i skatteutskottet, *Erik Hovhammar*, som i näringsutskottet har fört småföretagarnas talan, *John Johnsson*, som har varit med i socialutskottet och också är revisor – han har varit en respekterad kvittningsman i sin grupp – och förre industriministern *Nils G Åsling*, som nu under den senaste tiden har ägnat finanspolitiken stort intresse.

Alla de som jag här nämnt har varit med i 20 år och längre. Jag riktar nu ett uppriktigt tack till dem för deras värdefulla insatser – och det gäller också alla de andra, vilkas namn jag inte här kan räkna upp. Vi tackar för gott kamratskap och gedigna insatser.

Jag tackar självfallet mina kamrater i presidiet för fantastiskt fin sammanhållning och gott kamratskap – ett kamratskap som jag kommer att sakna mycket. Och jag tackar alla våra medarbetare i riksdagen för ett förnämligt arbete.

Det är naturligt att jag i dag speciellt vänder mig till vår kammarsekreterare *Sune Johansson*, som efter många år nu lämnar det uppdraget. Jag framför

till Sune Johansson vårt gemensamma tack för hans insatser. Han har under alla dessa år lotsat oss förbi de konstitutionella blindskären med stor elegans. Jag vill på riksdagens vägnar överlämna en liten blomma till Sune Johansson. (Applåder)

När jag nu, ärade ledamöter, själv sällar mig till den stora skara som lämnar riksdagen, kommer jag att ta er tid i anspråk en smula längre än jag gjort vid tidigare avslutningar. Dessutom har jag nu i nio år tålmodigt lyssnat till allt ni har sagt utan möjlighet till genmäle. Mina kolleger vice talmännen har ju förmånen att då och då kunna träda fram i talarstolen och säga en del sanningens ord till er – vilket jag bara har kunnat göra för mig själv. Jag vill inte förneka att det känns en smula vemodigt att lämna riksdagen efter alla dessa år. Jag tror att det är en känsla som jag delar med mina 53 kamrater som lämnar riksdagen. Under så många år hinner man lära känna och bli vän med många ledamöter och många medarbetare i riksdagen. Men man mister också många vänner under så många år. Många vänner har försvunnit. Deras röster har för alltid tystnat. Några av dem som på sin tid fick mycket stora rubriker i tidningarna har nu fallit i glömska. Jag bevarar för egen del alla dessa vänner i tacksamt minne.

37 års arbete i riksdagen från olika positioner ger självfallet viss erfarenhet, och det vore lätt att falla för frestelsen att ge råd för framtiden. Men som någon så riktigt har sagt: Erfarenheten är som en baklykta, den belyser bara den väg man har tillryggalagt. Därför bör man vara sparsam med råd. Däremot bör man ha frihet att framföra en vädjan, och det är: Slå vakt om riksdagen! Det har varit min strävan under de här åren, framför allt sedan jag blev talman, att slå vakt om riksdagen, att ständigt framhålla att vår författning stadgar att all offentlig makt i Sverige utgår från folket och att det är i riksdagen som den makten utövas på folkets uppdrag. Vi är alltså alla folkets tjänare. Våra uppdragsgivare har olika meningar om hur frågorna bäst bör lösas, och det speglas av det förhållandet att vi har fem olika partier i riksdagen.

När vi i Arboga firade minnet av den första riksdagen, framhöll jag: "Att det råder olika meningar om vilka lösningar som bäst gagnar land och folk är en självklarhet i ett land där man får ha olika åsikter och full frihet att föra fram dem!"

Men att meningarna bryts i riksdagen, oftast med skarpa formuleringar, påverkar inte den personliga vänskap som råder mellan ledamöterna. Jag tror att det grundläggande för denna vänskap är arbetet i utskotten. Vi som nu lämnar riksdagen kommer att med glädje minnas vänskapen i partigrupperna. Vi erinrar oss vänskapen över partigränserna i länsbänkarna, och vi kommer att i tacksamt minne bevara det kamratliga vardagsumgänget i utskotten.

Vi hör ju då och då talas om politikerförakt. Jag har alltid tillbakavisat sådant tal och sådana påståenden. Att visa förakt är någonting alldeles oerhört! Men den ständiga frågan som vi bör ställa är: Hur har vi det med allmänhetens förtroende? Hur vi betar oss i riksdagen spelar stor roll för vårt anseende.

Vi skall nu påbörja en valrörelse och skall redovisa vad vi har uträttat och vad vi vill uträtta. Jag tror för min del att det är väldigt viktigt att valrörelsen

utformas så att människorna får förtroende för och tilltro till oss politiker. Därför är min andra vädjan att den intensiva valrörelse som vi nu har framför oss skall utformas så att den medverkar till ökat förtroende för oss politiker och så att det klart framgår att det är till riksdagen man väljer och att riksdagen är vårt främsta statsorgan.

Jag vill gärna avsluta med att återge vad dåvarande ålderspresidenten Gunnar Sträng yttrade när han lämnade riksdagen. Han sade så här: "Till slut är det dock i detta hus som medborgarnas rätt till inflytande i samhällsfrågor utformas i överensstämmelse med de riktlinjer folket givit sina valda representanter."

Med de orden ber jag att få avsluta riksmötet i det att jag tillönskar er alla och alla våra medarbetare en härlig och stimulerande sommar.

(Långvariga applåder)

Anf. 3 Förste vice talman INGEGERD TROEDSSON:

Herr talman! Innan ordet går till ålderspresidenten, vill jag säga några ord till tack från oss som med herr talmannens eget uttryckssätt hålls bakom låsta dörrar i riksdagens talmanskorridor. Vi vill tacka för Din trygga och målmedvetna ledning, för allt gott kamratskap, för uppmuntran och stöd i besvärliga situationer.

Vi vill tacka inte minst för allt vad Du betytt och betyder för vår svenska riksdag. Att sätta riksdagen mitt i byn, att hävda riksdagens ställning som den första statsmakten har, som Du sade, varit Din ständiga ambition som talman. Möjligen kan vi märka ett stänk av vemod när Du ibland konstaterar, att om arbetet i kammaren skall vara intressant för massmedia, då måste rimligtvis också kammarens egna ledamöter finna det intressant att vistas där. Och jag tror, herr talman, att få saker skulle glädja Dig mer än om vi lovar att på bästa möjliga sätt fortsätta denna Din ambition att stärka riksdagens centrala ställning och värdighet, att göra arbetet här effektivare och debatterna livfullare, samtidigt som vi slår vakt om den utomordentligt goda anda och vänskap som finns i vår svenska riksdag mellan ledamöter från alla partier.

Det är svårt att i ord tolka den tacksamhet som från alla håll strömmar emot Ingemund Bengtsson. Men Du kan, herr talman, vara förvissad om att alla som har haft förmånen att få samarbeta med Dig instämmer i det tack som jag nu framför från vice talmännen, som står här bredvid mig, och från alla Dina medarbetare.

Vårt varma och innerliga tack till Dig, Ingemund Bengtsson, för Dina grundläggande insatser som talman i Sveriges riksdag.

(Applåder)

Anf. 4 STIG ALEMYR (s):

Ärade kolleger! Det är min uppgift att framföra riksdagens tack till talmannen och till vice talmännen för det skickliga sätt på vilket de leder riksdagens arbete, både här i denna väldiga sal och i planeringsarbetet i andra lokaler, och det skickliga sätt på vilket de representerar oss i olika sammanhang. Vi är mycket imponerade över hur fort det går för nytillträdan-

de vice talmän att nå utomordentligt rutinerad skicklighet.

Herr talman! Det var i början av 1950-talet som Ingemund Bengtsson blev ledamot av riksdagens andra kammare. Det var under förhållanden som herr talmannen själv ibland har karakteriserat ungefär på följande sätt: Det utrymme vi hade till vårt förfogande var en rockhängare och en galoschhylla.

Jag kom strax efteråt till riksdagen och minns från de tidiga vårmorgnarna, när vi vandrade hem vid fyra-femtiden, hur de som var allra tröttast låg och sov på golvet i sammanbindningsbanan eller i klubbbrummen och hade lagt skorna eller en tidningshöj till huvudkudde.

Sedan har av naturliga skäl riksdagens förhållanden dramatiskt förändrats, och man kan väl säga att det under de senaste nio åren under Ingemund Bengtssons talmanskap har skett utomordentligt påtagliga förbättringar av våra arbetsvillkor. Vi kan lova den avgående talmannen att fortsätta att ytterligare förbättra dem för att göra arbetet i riksdagen effektivare och göra våra möjligheter att arbeta ute bland Sveriges folk ännu bättre.

Under den långa tid från 1950-talets början, då Ingemund Bengtsson blev ledamot av andra kammaren, har Ingemund Bengtsson utfört en lång rad olika, mycket viktiga arbetsuppgifter. I största korthet vill jag nämna några av dem.

Under många år var vår nu avgående talman svenskt ombud vid Förenta nationernas generalförsamling, och under många år medlem av Sveriges regering på olika tunga poster. Under ett antal år var han ledare för socialdemokratiska riksdagsgruppen och nu de senaste åren riksdagens talman.

Jag har varit med länge – inte riktigt lika länge som Ingemund Bengtsson, men bra nära – och jag har aldrig hört någon någonsin säga att Ingemund Bengtsson har utfört ett arbete dåligt. Det har snarare blivit så att namnet Ingemund Bengtsson under årens lopp har utvecklats till ett kvalitetsbegrepp.

Nu vill vi alla ledamöter av Sveriges riksdag genom mig, som här vid min sida har riksdagspartiernas ledare, framföra ett varmt tack till vår avgående talman för dessa många år av skickligt utfört arbete i det offentliga livets tjänst. Vi har en liten present som vi skulle vilja överlämna. Det är en skål av silversmeden Bengt Liljedahl.

Jag uttalar den förhoppningen att Ingemund Bengtsson skall komma ihåg oss när han ser denna gåva och när han nu som vi hoppas under många år i sin halländska hembygd skall njuta ett välförtjänt otium cum dignitate.

(Applåder)

Anf. 5 TALMANNEN:

Jag framför ett hjärtligt tack för dessa vänliga ord och för denna gåva. Jag kommer aldrig att glömma den här stunden, men jag får inte heller glömma att avsluta 1987/88 års riksmöte.

Prot. 1987/88:139 4 § Kammaren åtskildes kl. 16.29.
10 juni 1988

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Olof Marcusson